

HIGIEN'A SI SCOL'A.

FOIA

pentru Sanetate, morbi, Educatiune si instructiune.

Ese in fie-care luna odata. — Pretiulu de prenumeratiune: pre anu e 2 fl. pre semestru 1 fl. A se adresá la Editiune in Gherl'a.

Rachiulu.

(Continuare.)

Éta cum vorbesce Rausse despre rachiu: „Pestilentia medicinala domnesce mai multu intre staturile inalte si midilocii; ca se se inoculeze ticalosi'a si inveninarea pâna diosu la radecin'a popóreloru, a adusu demonulu miseriei, pestilentia'rachiului asupra ómeniloru. Vrêti se sciti, de unde vine acelu spirtu, care insiela simtiurile si consciinti'a si pe care selbategii 'lu numescu „ap'a turbarii“? Aduceti focu la unu fili-geanu de acést'a beutura, puneti-ve impregiurulu ei si priviti feçiele vostre versate cu uriciós'a para palalae a iadului — pe aceste feçie de cadavru violete stà scrisu respunsulu.

Nu numai in sensu figuratu ci si in realitate este rachiulu unu veninu. Alcoholulu, dela care singuru purcede poterea imbetatoria a rachiului, este unu veritabilu veninu, si inca unu veninu infricosiatu, pentru-ca elu omóra incetu si sub mare ticalosia. Dobitocesc'a ingretiosiare de viétia, desperat'a brutalitate si muncitorea incercare a se sinucide — aceste suntu principalele simptome ale inveninarei alcoholice, aceste suntu siurubile muncitorie, care le pune spirtulu apei turbate victimei sale. In lucrarea s'a este alcoholulu ruditu cu argintulu viu; ambele venine strabatu cu incetulu corpulu intregu pâna in cele mai solide óse, pâna in cei mai subtili

de trezirea (et) munitiunea

nervi, pâna în anima si creeru, ambele aducu îngreșosiare si desperatiune, numai cu ace'a diferintia, că alcoolulu, fiindu-că inneguréza mintea, nutresce animalulu în omu si acestu omu-animalu 'lu indiosesce mai tare cá animalulu în staulu.

Sectiunile au doveditu, că carnea betiviloru are aseme-nea mirosu, cá si alcoolulu; s'a pusu în focu creerulu unui omu care a muritu bétu, si s'a observatu cu uimire, ca s'a aprinsu în creeru multe flacari vênete, asemenea cá si în rachiulu aprinsu în paharu.

Nu e cu potintia, cá unu betívu stracuratu cu alcoholu si cându s'aru lasá de rachiu, se fia vre odata sanetosu si fericitu, déca nu se va vindecá de inveninare. Numai o a-dîncu strabatatória cura cu apa póte scóte pre acesti ticalosi din ghiarele peritiunei si ale desperatiunei. Cur'a la inveninarea cu alcoholu este asemenea celei cu mercuriu. Dusie, baia de aburi si multa beutura de apa suntu midilócele principali de cura. Inse si aici, cá pretutindenea trebuie mai antaiu privita general'a capacitate de reactiune si fondulu poterei vietii.

Preste totu prin cura cu apa s'au facutu brilante cure în contra vitiului si veninului de spirtu.

Esperinti'a ne invétia, câtu de greu cade în viéti'a comuna unui betívu, a se lasá de acést'a desfrenare; cele mai bune propuse se topescu la flacar'a apei de focu; este o munca pre acesti omeni, a nu fí bétu, pentru-ca atunci destrugerile inveninarii de alcoholu îi vinu la consciintia, si cá se nu patimésca, ei trebuie éراسi se se imbete.

Nimicu nu ruinéza mai tare instinctulu decâtu spirtulu. Betívii au o greatia interna cumplita în contra apei si pentru ace'a e fórte greu a-i aduce la cur'a cu apa. Déca inse cele dintâiu díle acre suntu invinse, atunci se aréta la ea poterea regeneratoria, ce a pusu natur'a în organismulu omenescu, în unu modu minunatu si uimitoriu. Aceste distrugite si ruinate animale suffete în inveninatele corpuri, acesti be-

tîvi de frunte de soiulu celu mai reu suntu inca capaci de o renascere perfecta, cá si candu ar' fi nou-nascuti din pantecele unei sanetóse mame. Vedi bine, ca ei se si facu asié, pentru-ca acést'a mare bogata de mila mama 'este natur'a, laptele ei este ap'a muntîloru, si muntii suntu tîtiele ei.

Mai multu ori mai puçinu ruinéza fie-care inveninare nervii instinctului; si tocmai acesti nervi au se fie vighiatorii sanetatii, fora ei este ori ce fericire fora potintia, care puçinu are mai multa trebuintia, decâtu consciinti'a presentiei, ace'a bucuría a esistentiei. Asupr'a acestoru nervi esercéza ap'a o determinata potere de reinviere, si cum este acést'a asecurata, avemu si siguranti'a a curei perfectu urmande. Multu inainte de acést'a se descépta in pacientu deja o mai intima iubire pentru apa; omenii candu o beu, ar' sarutá-o, ar' imbraçisia-o candu jacu in ea; acést'a este multiemita salvatoriului vietiei, acést'a este reascutuliu instinctu.

Insusi fostului betívu de frunte dá acestu elementu sanativu instinctulu indereptu, elu capeta grétia in contra imbetatóreloru beuturi, fiori in contra totu ce inveninéza; elu nu mai póte bé alt'a decâtu apa si lapte. 'Mi aducu a-minte de unu omu, care vré se serbeze eliberarea sa din Graefenberg cu o carafa de vinu; inse cându a venitu ace'a dí, i-a fostu vinulu asié de neplacutu, asié de iute si veninosu, in câtu nu a potutu nici unu paharu bea, de si mai inainte erá unu beutoriú mare. „Apa“, striga elu celariului, „apa peste apa in tóta viéti'a mea“ a dísu elu catra amicii sei si a lapedatu carafa cu vinu afara prin feréstra.

Fie-care omu, care nu are la pelea si limb'a s'a iubire si dorú de apa, mai alesu candu e caldu si inferbentatu, acel'a are nervii instinctului ruinati. Elu are deja lipsa de o cura cu apa; si aci va esperiá densulu, cá cele mai multe inclinatiuni corporali ale sale se voru schimbá cu totulu,

Veninulu rachiului a strabatutu deja asié aduncu in clasele mai de diosu si mai numeróse, incatu are se urmeze destrugerea si disolvirea stateloru dein laintru in afara, déca toti acei'a, cari suntu inca liberi de acésta ciurma, nu voru întórce tóte poterile loru in contra acestui archimimicu alu genului omenescu. Privatii si diregatoriele se se unésca, se rivaliséze in acestu lucru de cea mai extrema necesitate. Poporulu, care inca se afla in próst'a presupunere, ca spiritulu dá potere, se fia luminatu depe catedra despre adevérat'a realitate a lucrului.

Pasírea diregatorieloru la acést'a epidemia este cu multu mai necesaria, decátu la colera. Inse asiá suntu omenii: ei se inarma in contra inimicului descoperitu, care de multe ori nu are nici o insemnatate, pâna candu ei poteriloru de mórte acutte si larvate imbia peptulu si gur'a sa.

Zshoke, Liebebrut, Kaninchfeld au emisu proclamatiuni in contra serpuitorei epidemie de rachiu — onóre si succesu tendintii loru! Catu de adevératu si apucatoriu, fora esageratiune, au aratatu acesti barbati necesitatea acestei epidemii, ei totusi au fostu legati de prejuditiulu regimului vechiu in propunerea pentru viitori'a díeta a celor emendati. Ei cugetara ca lucratoriulu aru avé lipsa de o beutura mai intaritoria si nutritoria, decatu ce e apa, si proicctéza pentru acestia o bere buna subtire. Minunatu! Cine dá leului bere grósa ori subtire? Si totusi acestu galbênu beutoriu de apa este bunu la poderi? Dar' se díce, ca omulu nu e leu? Acest'a e unu adevéru inse legile nutritiunei nu suntu numai pentru omu si leu, ci pentru tóte animalele sugatorie in fundamentu totu acelea.“

Higiein'a in scóla.

c) *Ingrijirea de pele in statulu sanetosu.* Dupa cunoscut'a sentintia a marelui Hufeland: „este mai usioru a se padí de una suta de morbi, decâtu a saná numai singuru unulu“ — vomu tractá mai antaiu ingrijirea de plumani, prin care ei se potu sustiené in functiunea loru capaci de prestatiune adeca sanetosi si nu numai ei se voru scuti de propriulu morbu, ci cu ei si intregulu organismu! — Caci precum amu vediutu dein cele trecute, nu aterna numai sanetatea nostra preste totu, ci si insasi esistinti'a vietii nóstre dela necurmat'a primire a ocsigenului cuprinsu in aerulu atmosfericu, dreptu aceea cea dintaiu regula pentru ingrijirea plumaniloru trebue se fia: Cauta dein anu in anu, diu'a si nóptea, a resuffá aeru curatu si inca pre acátu se póte, in liberu, pentru ca aerulu in localitati inchise, si prelênga o ventilatiune buna, nu e nici odata asié curatu, si asié aptu pentru procesulu nostru respiratoriu, cá si acel'a, acést'a inse inca multi nu vréu se pricepa si pentru aceea ei petrecu óre intregi in mare comoditate si in aerulu stricatu prin fumulu de tabacu, acidulu carbonicu alu ómeniloru, animaleloru si alu luminariloru. — Este dara pentru toti aceia pe cari vocatiunea si lupt'a pentru esistinti'a sa nu-i silesce a petrece in aeru liberu timpu mai indelungatu, a se supune acestuia pe dí — de mai multe ori, asié dara pentru toti voluntarii si nevoluntarii petrecatori in chilii este regul'a suprema: a face in tóte dilele de vre-o cate-va ori misicare, in liberu, adeca a se primblá in aeru curatu, pe câtu se póte pe campii si prin paduri, alee, dumbrava etc. Éra cei slabi si paralitici in trasuri deschise rotindu incetu. — Si Dómne! câtu de tare gresiescu omenii si aicea. Maiestrii alérge in carcima, amploiatii, advocatii, profesorii, invetiatori;

studentii în cafenele, aci schimba ei aerulu, aci afla ei viéti'a pentru plumanii loru. Apoi se ne miramu, ca asié dîcîndu o diumetate din locuitorii cetatîloru moru de morbiei plumaniloru.

Cumcâ insusi medicii pecatuescu in contra acestei regule supreme de plumani si de viéti'a, amu vediutu in anii trecuti din jurnale, in cari ni s'a relatatu, ca consiliarii sanitari ai Imperatului Germaniei nu au vrutu ai concede a orbí aeru curatu pe altanulu palatului seu, si ca majestatea sa i-a trumfatu dîcîndu: „Domniloru, acést'a trebuie se sciui eu mai bine“ si nu multu dupa aceea s'a vediutu imperatulu in jetiu pe balconu, resuflandu aerulu curatu, ce-i lipsiá mai de multu.

A dou'a tocmai asié de insemnata regula este aceea, a respirá cu toti plumanii asié adîncu, pe câtu se póte, prin ce firesce ca ajunge in plumani mai multu aeru, mai multu ocsigenu, se imple unu mai mare numeru de besicutie ale plumaniloru si in urmarea acést'a se efeptuesce si o mai estinsa schimbare de gasu si prin acést'a o mai perfecta curatîre a sangelui si o formatiune nóua. O tiermurire a resuflarei se afla totudeauna la meseriasii, cari trebuie se lucre siediéndu cu corpulu plecatu, la cei mai multi invetiati si functionari si la scolarii nostri.

Pentru acesti'a toti, éra mai vertosu pentru scolari, este datorinti'a invetiatoriului a ingrijí, ca daunós'a tienere a corpului se se intrerumpa mai de multe ori pe dî, punéndu elevii in sîru in aeru liberu, cá se faca exercitii gimnastice si se resufla cu gur'a inchisa prin nâri, câtu se póte de adîncu, cá celulele plumaniloru se se umple de aeru, respective de ocsigenu.

Spre acestu sférsítu se recomanda fia-caruia, dar' mai cu séma invetiatoriloru, cá atatu ei câtu si scolari se intrebuinteze asié numit'a „tienere a resuflarii“ celoru betrani suscitata de nou de Dr. P. Niemeyer, care stá

intr'aceea, cá se indreptamu catu se pôte de tare umerii catra in afara, se redicamu susu braçele si inclescendu manele la céfa se tragemu adêncu aerulu in plumani si apoi se-lu tienemu in ei catu se pôte mai lungu. Prin acést'a trebue se devina procesulu de resuflare, adeca primirea ocsigenului si scóterea acidului carbonicu — mai perfectu, si se face multu folositoriu, pentru cei ce uita a respirá in intetfírea de lucru si se paru, ca esecuta acést'a numai pe furisú.

Modulu acest'a de resuflare, precum í-lu aretaramu, se si-lu intiparésca toti DD. Invetiatori bine in memoria si se-lu eserceze atatu ei insisi, câtu se si ingrigiésca mai cu séma a se esercea de elevi in aeru liberu. Cáci plumanii sanetosi curetia sangele, si prin acést'a dá corpului o resistintia de a poté infrange si a respinge dela sine multe influentie daunóse. Resuflare buna, sange bunu, trupu sanetosu.

Fiindu-ca omenii numai atunci capeta o adeverata credintia despre unu adeveru déca elu li se afirma prin vre-o asié dîsa auctoritate, vomu enará, ceea ce nu demultu a dîsu profesorulu J. Moleschott, chiamatu la Rom'a, despre actiunea fisiologica a unei comotiuni in liberu:

„Aci urméza o redicata actiune a animei in modu indoitu: Anim'a nunumai ca se contrage mai puternicu ci si mai desu, astfeliu cá la minutu se vina mai multe bateri de arterii, de aci urméza, ca sangele, pre care 'lu mana contragerea comoreloru animei prin vase — arterii si veni — cum incepe comotiunea, circuléza prin corpulu nostru cu o inmultita repediune prin vasele capului, folelui, estremítatiloru. Déca inse sangele curge prin mai repede dupa olalta urmand'a si totu odata mai puternic'a scurtíme a muschiului animei prin veni, apoi se inmultiescu si misicarile resuflarei in aduncime si celeritate, cáci miscarea sangelui depinde de resuflare, precum si multímea trasureloru resuflatórie de multímea pulsatoru. Resuflarea pórtá corpului nostru osigenu, care merita a fí numitu urditoriulu formatiunei si desformatiunei tiesetureloru nostre inceputulu

și finea tuturor metamorfoselor și dă a totalei activități a organismului; deca acuma prin mai dese și mai afunde trașuri de resuflare se aduce tuturor partilor corpului nostru o mai mare cantitate de oxigen din mai repede circulațiune a sangelui spre dispozițiune, atunci acéști'a trebuie se cauzeze o mai bogată excrețiune a materielor, pe cari noi le potem privi că o mesura pentru vivacitatea metamorfosei. La procesulu de nutrițiune mergu tóte într'acolo, ca sangele se impoarte totu-odata cu materiile de edificare ale țeseturilor noastre diferitelor parti ale corpului oxigen, fora care materiile de edificare nu se potu preface în genuini formatori de țeseture, și pușinu precum și acești nu potu desvóltá fora actiunea lui funcțiunile sale — simțirea, mișcarea și activitatea cugetării.“

Nici urcat'a actiune muscularia nu remane fora treaba. Muschiulu care se conține, exercéza o apăsare asupra vaselor împregiurului și ale înlăintrului său.

Deși pușine vase limfatice decurgu înlăintrulu muschilor, înse cu atatu sunt în ei mai multe vene. Și fie-care apăsare, care lasă se lucre muschiulu, ce se conține, asupra venelor și vaselor limfatice, înainteza mișcarea sangelui și a limfei prin aceste canalutii catra anima. În veni și vasele limfatice sunt adevărate clape, a caror deschidere conține mișcarea fluidului în direcțiunea dela crangi catra trunchiu, dela trunchiu la anima, până cându ele împedecă refluxulu fiindu-ca se închidu cum încéta apăsarea, care mană fluidulu dela crangi catra trunchiu. Schimbarea între contragerea și descordarea muschiului efeptuesce dă de o parte o mai departe înainte a sangelui venos și a limfei, care porta în sine sfărmatorele utilizatei formațiuni de țesetura în statu disolutu în direcțiunea catra anima, și de alta parte aducerea nutrițiunii sange la muschiu; aici avem noi dă, érași armoniosulu cereu, în care puterea ajută a se desvóltá activitatea, și activitatea devine isvoru de putere.

Daunele din mancarci si beuturi ferbinti.

Intre multe datini rele, ce au damele si bucataresele nóstre, este a se insemná in gradu eminentu, datin'a a aduce bucatele pe mésa, cum le iau dela focu, inca clocaindu. Acést'a datina este unu pecatu higieinicu, care nu se póte destulu condemná si care trage dupa sine multe alte rele. Déca amu bagá termometrulu in ast'feliu de bucate, amu affá ca ele arata o caldura de 56° R. asié-dara cu 26° R. mai multu decâtu caldur'a sangelui nostru, astfeliu de bucate ferbinti déca ar' cadé preste vre-o parte esterna a corpului, l'aru oparí, si omenii le baga in gura, unde pelisiór'a, ce inelue in laintrulu gurei, este cu multu mai subtila si mai sensibila, aci se arunca aeste ferbinti bagate, mai vertosu zam'a ferbinte asupra dintiloru si limbei si-i atinge forte reu, ce se vede de acolo, ca cei ce mananca ferbinte facu drimase in fația, nu sciu cum se scape de ardere si asié mestecandu bucatele in cóce si in colo, in fine le inghitu si fiindu cà-i aode si in stomacu, beu iute apa rece cá se se stempere arderea. — Dómn'a casei, care ne pune astfeliu de bucate ferbinti pe mésa, probozesce uritu servitóra, ori copiii, cari aru dá o bucatíca de carne asié ferbinte la o mítia séu cane, dícundu: ca turbéza, si nu-i e frica, ca voru turbá si omenii de acést'a infricosiata ardere.

Firesce, ca ómenii, cá se scape óresicum de acésta frigere á gurei sale, sufla in lingura din tóte poterile.

Este unu lucru comicu, a vadé mesenii cumu 'si umfla buicile, cá se adune mai multu aeru rece, si se póta cu elu stamperá par'a bucateloru din lingura ori furculitia. — Déca s'aru scaldá cineva in acést'a temperatura, aru insemná atat'a, catu a omorí omulu. Si cavulu gurei cu tóte, ce se afla in elu, trebuie se primésca acésta nemilostiva ardere numai pentru-ca ea este o moda de kuhna, o tiranía de kuhna a dómnnei de casa. Cum aru infruntá domnulu casei acesteia

baiasiulu candu elu i-arú face baia 56° R. si totu elu acasa la prandiu si la cina 'si frige gur'a cu astfeliu de caldura, fora se dica ceva!

A desvetiá pre Domn'a casei si pe bucatarese dela acést'a datina rea si periculósa este scopulu acestui articulu higieinicu.

Se pare cá si candu ne-ar' fi datu noua omeniloru a aflá punctulu de ardere alu membranei mucóse la fia-care gustare prin limba si denti si temperatur'a de crepatur'a smaltiului dintiloru la cei vii, asié de conscientiosu se sfortiéza fia-care, a duce la gur'a sa cea dintaiu bucatura catu se póte de ferbinte si aci a o lasá se jóce intre falci si dentii superiori.

Cea mai aprópe si nemidilocita actiune a acestei urite plaga a cuhnei, a mancariei de focu, este modern'a universala patima de dinti si de aci provenitoriele nevoi digestionali.

✕ Ostea dentistiloru 'si asecureza esistinti'a s'a in prim'a linia pe crescendu-lu abusu alu bucatareselorú, a pune pe mésa mancarile si beuturele de 45—56° R. Nu vremu se amintimu acele destrugeri in nutritiunea corpului si in scutirea berigatei ce provinu din perderea dintiloru, mai vertosu a dintiloru taietori — dinainte. —

✕ Omenii cauta si acuma a fi informati, pentru-ce dintii din fal'ca de susu se strica mai inainte, cá cei din falc'a de desubtu. Intre altele se presupune acésta cauza in cvalitatile chimice, anume in scutitóri'a alcalescentia a scuipitului aflatoriu mai multu în partea de desubtu. Inse noi avemu a persecutá numai o próspetu imbucata calda bucatura in cavulu gurei, cá numai decátu se vedemu, ca destrugerea smaltiului dintiloru principalminte in falc'a de susu este unu procesu de crepatura mechanicu, provocatu prin nenatural'a atingere de temperatura inlainturulu cavului gurei. Bucatur'a ferbinte se balantiéza mai aprópe pre spatele limbei prin o fora voia pleoscaire si fibratiune a muschiloru limbei, cari aci cu tempu capeta o deosebita desteritate si asié se lo-

vesce ea de dintii falbei superiori. Cea mai aproape urmare este dara, ca dintii superiori suntu cei dintai cari crépa in marginile întórse catra cavulu gurei, si astfeliu atacati dintii, perdu smaltiulu care-i ocrotise a se espune toturoru consecintieloru urmate de aci, gaunosfei, dureriloru, si perderei. Din aceste indicatiuni despre pustiirea sanetatii, ce se efep-tuesce prin beuturele si bucatele ferbinti se tragemu inve-tiatur'a, ca déca dómnele si bucataresele nu se potu desvetiá de acést'a datina perniciosá pentru sanetatea omului si emi-nalminte pentru dinti, cari suntu podób'a corpului si ajuta-torii digestiunei, se le damu cate unu termometru, cá se-lu bage in mancari si beuture mai inainte de ce le aducu pe mésa si asié se se convinga, ca acést'a este o datina rea, o datina pernitiósá, care are se incete, cá se nu remana lumea fora dinti.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Ce facu medicii!

Inmultiéndu-se medicii, nu numai cà se micsióréza bó-lele, ci ele se inmultiescu potemu díce in proportiuni geo-metrice. Medicin'a nu e mai multu o arta nobila, sublima basata pe sciintia si esperiintia, ci s'a facutu unu midilocu crudu de a serví lacoméi si poftei de imbogatire, s'a facutu ce'a ce díce germanulu „Geschäft.“ De aci vine ca medicii se urescu unii pre altii, se defaima inaintea patientiloru si in publicu, de aci vine, ca acuma nu se mai díce: „figulus figulum odit“ ci „medicus medicum odit.“ Si vai de bolnavulu, care in suferintiele sale si in durerile nedumerite va cere consiliulu mediciloru, cari nu suntu amici buni! Spre ilustrarea acestoru afirmatiuni ne luamu libertate a produce urmatóriele fapte: „Pester Journal“ in nrulu 202 din anulu trecutu ne dà sub titlulu „Numai in Budapest'a cu potintia“ — ba si in altu locu! Red. — urmatoriulu raportu:

„Este sciutu cumcà in multe casuri punibili depinde binele ori reulu celui incusatu dela parerea medicala — visum repertum — in dovedirea unei species facti obiective

la cele mai grele crime, la omururi d. e. nu se p^ote cugetá fora opiniunea medicului. Ce valoru inse au aceste „scientifiche opiniuni“ si cu ce, mai domolu d^{is}u, superficialitate pasiescu medicii, cari stau in salariulu statului séu alu cetatiloru, cari dara trebue se dé inaintea legeri perfectu demne de crediamentu atestate, ce nici nu e ertatu a le combate — la darea atestateloru, a acestoru legali dovedi, a vediutu astadi lumin'a unu tragi-comicu casu la tribunalulu criminalu.

In augustu a. t. s'a scaldatu sodalulu mureriu Albert Köck de 23 ani cu trei amici ai lui in laculu lângá ospetari'a „la starculu albu“ in paduriti'a cetatii. Dupa scalda vréndu a merge catra casa, a venitu baiatulu Rudolf Kmett de 17 ani si a rugatu societatea lui cunoscuta se-lu accepte pâna-ce se va scaldá si elu. Societatea i incuviintia cererea si Albert Köck s'a desbracatu mai odata, a saritu in apa, plioscaí inca in cóce si incolo si se sili a invetiá pe Rudolf Kmett a innotá. Probabilminte metod'a lui nu a fostu corecta, destulu cá Kmett fugi de densulu in unu locu mai afundu si cu tóte, cá Köck i alérge spre ajutoriu, bietulu baiatu s'a inecatu in lacu. Cadavrulu a fostu scosu si dusu in spitalulu „Rocus“, Köck in prepusu de transgresiune in contra securitatii de viétia trasu sub cercetare.

Mai multu din formalitate, decátu ca aci se cerea deosebite dovedi, a cerutu procurorulu statului „visum-repertum“ sectiunei din spitalulu „Rocus“, cá se constatéze obiectivulu faptu alu intrarii mortiei silnice.

Cine inse p^ote zugraví mirarea tribunalulu criminalu, candu i se tramise una „parere“ subscrisa de Dr. Poór, dupa care R. Kmett a muritu de *unu cataru in mare gradu alu stomacului si de ací resultand'a seracia de sange* — anemiá — ? Tribunalulu avú acuma unu inecatu in apa, care inse oficialminte a muritu de catarulu stomacului si unu ucigatoriu de omu, caruia se dovedésca tribunalulu, ca elu a causatu anemi'a lui Kmett. Procuratori'a de statu a replicatu Directiunei spitalulu „Rocus“ in o nota oficiala, cá se nu faca nebuní, fiindu-ca Kmett s'a innecatu in apa, — la care a urmatu unu respunsu subscrisu de Dr. Scheuthauer in care se citește, cá „dupa-ce barbatii de sciintia au venitu numai acuma la cunosciintia, ca Kmett s'a innecatu in apa,

nu se vorbeste nimicu in „parererele medicinalu“ in contra potintei eventualitati, ca Kmett a potutu se se innece si in apa.“

De aci urméza:

1. Ca serimanulu Kmett a moritu de doue-ori, antaiu de catarulu stomacului, a dou'a óra de inecare, ce pentru unu omu e prea multu!

2. Ca scientific'a diagnosa a catarului de stomacu cu aceea a mortii innecatorie este identica, ce e unu nou cascigu de a face in sfer'a medicinala sensatiune.

Köck a statu pe banc'a acusatiloru. Aperiatoriulu lui s'a provocatu pe „parererele medicinalu“ — dupa-ce mortulu Kmett in urm'a innecarei, negresítu a muritu mai inainte de cataru, si asié tribunalulu l'a absolvatu.

Suntemu curiosi cum se va portá curi'a regesca faciá de acestu scientificu „parere“?

Se mai póte daru blamá o sciintia, precum s'a blamatu aci medicin'a de doi corifei ai ei? Si la astfeliu de ómeni este incrediutu spitalulu, este incrediuta viéti'a si sanetatea omenimei! Tribunalulu nu are putere a derimá parererele medicinalu, si sciinti'a inca tace la astfeliu de blamari.

Ne aducemu aminte, cum sub absolutismu pretorele din Avrigu — unu satu aproape de Sabiiu — a lovit pre unu bietu de baiatu, — care lucrandu la drumu, nu s'a potutu multu opinti din caus'a ca nu avé destulu alimentu si in scurtu tempu a si muritu de apoplezia, care l'a lovit totu-odata cu lovitur'a preste spinare! Si pretorelui nu s'a intemplatu nimica, éra mum'a baiatului a remasu fora ajutoriu la betranetie.

Mai anii trecuti inca batura pandurii cercului centralu alu Temisioarei pe unu bietu de omu atát'a incatu peste nopte muri. Parerea medicului comitatensu inca fú forte usiora. Dara opiniunea publica s'a indignatu si cadavrulu maltratatu eshumandu-se s'a aflatu caus'a mortii in bataia. Mediculu a trebuitu se resigneze la postulu, se l'a ocupatu, cá medicu comitatensu si vinovatii si-au luat pedéps'a.

Ce abusuri s'au facutu si ce se mai facu, desí nu in asié mare mesura, la asentarea recrutiloru, este cunoscutu in de obsce, si tote aceste se facu pe contulu artei sanitarie a sciintiei medice!

Intrebari si Raspunsuri.

Ni s'a facutu intrebare, că, ce tienemu noi despre cartea bucimata si laudata cu o afrontaria ne mai pomenita mai in tóte diuariele ale tuturor limbeleru si natiuneloru, despre cele ce póte prestá acést'a carte, adeca despre cartea D-rului Airy intitulata: „Naturheilkunde“ — Medicin'a naturala — séu secur'a conducere a saná siguru cele mai multe provenitóre bóle ale omului prin midilóce simple, probate, securu si iute.“ Pretiulu 6 gros. nóue.

Despre nerusinat'a cutezare, a numí acestu medicu, hocus-pocusulu lui „Medicina naturala“ amu vorbitu inca in anulu trecut, si acuma nu avemu de a mai adauge decâtu, ca acést'a este o insielaciune de titlu de antaia marime; căci tóta istori'a merge intr'acolo, a recomandá cinci diferite leacuri cascigate din rade-cin'a de sasaparila, inse firesce nu sub aratarea receptului de preparatiune, ci sub galant'a provocare, a se adresá la unu oresicare D. F. A. Richter in Dnisburg cu epistole francate, care bucurosu este gat'a a stá cu consiliulu seu toturoru bolnaviloru in privinti'a modului de aplicare alu acestoru facatorie de minuni medicamente, si care éراسi forte bucurosu va tramite din aceste 5 minunate medicamente, pe celu mai potrivit, mai bucurosu inse tóte cinci prin rembursare. Ce constau inse aceste medicamente intieptiesce nu ne face cunoscutu, căci „mundus vult decipi, ergo decipiatur“ — lumea vré se fia insielata, asié dara insiele-se, si asié multi din cei setosi dupa medicine arcane, voru cadé in spasmi candu voru vedé cătu e de mare rembursarea, inse multi si omeni intiepti se potu seduce prin astfelu de titluri in tóte diuariele a-si procurá acést'a carticica, precum am facutu si eu insumi.

Ferire dara dela acést'a miserabila literaria si farmaceutiva metoda de sanare naturala — pūngarita.

Din ce si cum se nascu umfaturele de gálci? Morbii gálceloru — ghinduleloru — incepu adese-ori inca in vrést'a copilarésca si se numescu: scrofulosa si vinu de acolo, ca aparatulu acél'a a patimitu nevoia in corpulu omenescu, care este destinat a preface in sange partile constitutive ale alimentului digestu; acestu aparatu se numesce *sistem'a vaseloru limfatice*, care asemenea, cá si sistem'a vaseloru sangvinee, este imprestiata in corpulu intregu in forma de tubuleti — tievi — si fiindu ca unde ramii mai mici ai acestoru tubuleti limfatici se unescu in unu ramu mai mare, suntu intretiesute organe nodóse, numite ghindule — galci —

cari lucra cá unu filtru — stracuratoriu, — tiene indereptu totu ce e netrebuintiosu adusu acolo cu riulu sucului, totu odata inse au de problema, a inlocui prin formarea nouelor celule utilizate parti constitutive ale sangelui. Déca acuma prin nutritiunea eronee a copiiloru — cu scrobu, cu peteululu in gura, — tiutielu — cu zamuri de carne etc. — neindestulitória grigia de plumaní si de pele — prin petrecerea copiiloru in aeru necuratu, in chilia mucedo, in asternutu puturos, nespalarea trupului copilarescu etc. — si multa medicinare devine sangele abnormalu in mestecarea sa, atunci se bolnavescu aceste ghindule, pentru-ca se depune in ele materi'a scrofulosa, prin acést'a ele se irita, se umfla, si astfelu se nascu acele virtóse noduri, mai alesu subsuóra, la ingvine — scurta — si la grumadiu, cari trecu adese-ori in supuratiune — puroire — si ulcere — sgaibe. — Scrofulele se potu numí cu dreptu morbulu seculului nostru, fisical'a ereditate a feliuriteloru pecatuiru in contra naturei comise de premérs'a generatiune. Si déca este cu greu a curá scrofulele in etatea copilarésca, cur'a se face cu atat'a mai greu in etatea mai inaintata, unde de-abié se mai póte cugetá, a straformá mass'a sucuriloru scrofulosa.

Aicea se póte dara numai indreptá óresicum, cá morbulu se nu ié directiunii letali, si acést'a se póte efeptu prin misicare multa in aeru curatu, anume intre déluri si munti, unu modu de viétia moderatu fora carne, salaturi, aromate si spirtuose, diligenta ingrijire de pele, prin aeru, lumin'a sórelui si apa. Si candu se inflaméza fomite sedative de apa rece, éra candu ghindulele nu suntu inflamate fomite suscitátorie.

Concursu pentru compunerea de carti scolare

escrie consistoriulu diecesei de Gherla. Se cere: „Gramatic'a limbéi romane“, — „Gramatic'a limbéi magiare“, — Geografi'a patriei“, — „Fisic'a“, — „Istori'a Patriei“, — „Istori'a naturala“, — „Manualu de economía si industria“, — „Manualu pentru propunerea gimnasticeí“, — „Constitutiunea patriei“, — „Aritmetica cu mesurile metrice“, — „Manualu de caligrafia si desemnu“, — „Manualu pentru tipicu.“ — Concurentii au de a susterne manuscrisele sale pâna la finea lunei lui decemvrie 1880. — Compunatorií acestoru opuri si respective compunatorií opului, care se va aflá mai bunu si demnu de a se tipari se va remunera: pentru fie care cóla tiparita déca opulu va fi originalu cu 15 fl- éra déca va fi tradusu cu 8 fl. remanéndu apoi opulu proprietate a tipografiei diecesane.

Ratacirile lui Odysseu poema epico-traditionala in 15 canturi dupa Homeru tradusa in versuri de Sim. P. Simonu studinte gimnasiale în Blasiu — se va pune su tipariu in dílele acestea. Abonamintele cu câte 50 cr. de unu esemplariu au a seface la d-lu Traducatori.

Abonantii nostri 'si voru poté procurá cu scade-
re de 33 % din pretiulu ordinariu tóte scrierile aparute la
noiséu trecute in proprietatea nóstra; si anume:

Amoru si dincolo de mormentu. Novela de P onson
du Terail traducere de N. F. Negrutiu. Pretiulu 30 cr. (20 cr.)

Bibliotec'a Sateanului romanu. Cartea I cuprinde
materii forte interesante si amusante. Pretiulu 30 cr. (20 cr.)

Bibliotec'a Sateanului romanu. Cartea II cuprinde
materii forte interesante si amusante. Pretiulu 30 cr. (20 cr.)

Colecta de Recepte din economia, industria, co-
merciu si chemia pentru economi, industriasi, meseriasi si co-
mercianti. De Gr. T. Miculescu. Pretiulu 50 cr. (30 cr.)

Apologie. Discussiuni filologice si istorice ma-
giare privitórie la Români in vederite si rectificate de Dr.
Gregoriu Silasi. PARTEA I. Paulu Hunfalvy despre Croni-
ca lui Georg. Gabr. Sincai. — Pretiulu 30 cr. (20 cr.)

**Renascerea limbei romanesei in vorbire si scri-
ere** in vederita si apretiatá de Dr. Gregoriu Silasi. Pretiulu
40 cr. (26 cr.)

Ifigeni'a in Aulid'a. Tragedia in 5 acte, dupa Euripide
tradusa in viersuri de Petru Dulfu. Pretiulu 40 cr. (26 cr.)

Ifigeni'a in Tauri'a. Tragedia in 5 acte, dupa Euri-
pide tradusa in viersuri de Petru Dulfu. Pretiulu 30 cr. (20 cr.)

Brand'a séu Nunt'a fatala. — Schitia din emigrarea
lui Dragosiu. — Novela istorico-nationala dupa Waldburg de
Pamfiliu Grapini. — Pretiulu 25 cr. (16 cr.)

Elu trebuie se se însóre. Novela de Mari'a Schwarz
traducere de N. F. Negrutiu. Pretiulu 30 cr. (20 cr.)

Mari'a séu Una féta curagiosa. Novela istorica de
August Brass tradusa de Joane Tanco. — Pretiulu 20 cr.
(14 cr.)

**Concordanti'a biblica reale séu Locuri scriptu-
rali in ordinea alfabetica a materiilor diverse ela-
borata de Titu Budu.** Pretiulu 3 fl. (2 fl.)

Vivi'a seu Baseric'a din Cartagine. Narare istorica
dela Preotulu L. A. Dein versiunea italiana a Preotului Severinu Fer-
reri, tradusa de Dr. Juliu Dragosiu. Pretiulu 1 fl. 50 cr. (1 fl.)

Cu pretiulu redus precum se afla cuprinsu in parantesu
() se dau opurile acestea numai la abonantii diurnaleloru nóstre.

Redactoru: **Dr. P. Vasiciu.** Editoru: **N. F. Negrutiu.**